

Jāķer katrs mirklis

Turpinājums no 1. lpp.

Lielāko platību aizņem ziemas kvieši, kam seko ziemas rapši un lauka pupas. Elvis stāsta – šogad iekūlums solās būt labs, tomēr kopumā sezona izvērsas sarežģīta gan jaunās ražas novākšanā, gan nākamās sēšanā. Potenciāli labo ražu pārāk iespaido laikapstākļi. Jūnija beigās vienas nakts lietavas saimniecībā saguldīja 50% kviešu, tādēļ lauki prasīs lielākus pūlīņus ziemas rapšu sēšanā, jo lielā salmu masa traucēs zemes apstrādē un sējā.

"Tā šķietami nekaitīgs vienas nakts lietus var atstāt iespaidu uz veselu gadu. Arī ar rapšiem bija traki. Tikko sākām kult, reģionam pāri gāja negaiss ar krusu, kas nodarīja postu visiem apkārtnes saimniekiem. Krusa bija tik stipra, ka rapši izsita no pākstīm, radot pat 50–90% ražas zudumu. Mūsu gadījumā šie riski – lietusgāzes, vētra un krusa – ar kooperatīva LATRAPs palīdzību ir apdrošināti, līdz ar to zaudējumi nav tik lieli, taču noskatīties tāpat ir grūti, jo ieguldīts daudz darba un laika ražas audzēšanā un kopšanā," tā saimnieks.

Saistībā ar kviešu ražu Elvis stāsta, ka saimniecībā tos vēl tikai sāks kult, bet, cik dzirdēts no kolēģiem, kas jau iebraukuši druvā, raža esot laba un pagaidām arī kvalitātes rādītāji esot apmierinoši. "Vairāk varu spriest par rapšiem, taču arī daļēji, jo pirms krusas paspējām novākt tikai 30% no kopējās platības – tur raža bija apmierinoša. Runājot par kvalitāti, rapšos ir maz eļļas, tāpēc jādomā, kur to realizēt," stāsta Elvis.

Cenas "staigā"

Taujāts par iepirkuma cenām, saimnieks atzīst, ka graudu un rapšiem cenas Parīzes biržā patlaban ir apmierinošas, taču jāņem vērā, ka biržas cena nav

IVARA BUŠMAŅA FOTO

Šogad neierasti ātri tika sāka ziemas miežu novākšana, dažviet tā jau sākās 6. jūlijā.

tā, ko zemnieks saņem par produkciju. Atkarībā no ražas kvalitātes rādītājiem tiek veiktas cenas korekcijas, kas šobrīd esot ar negatīvu zīmi. Tāpat jāreķinās ar transporta izdevumiem līdz graudu pieņemšanas punktiem. Turpinoties biežajiem nokrišņiem un laikā netiekot uz lauka, lai novāktu ražu, veldrē saguldītie kvieši strauji var zaudēt kvalitāti un tos varēs pārdot tikai kā lopbarību, kas graudu cenu var samazināt par vairāk nekā 10%.

"Biržu graudu cenas ir ļoti impulsīvas, jo raža tiek vākta Eiropā, Krievijā un ASV, katru dienu informācija par potenciālajām kopražām reģionos tiek papildināta un tirgus uz to reaģē, cenām palielinoties vai samazinoties. Krievijā esot apsēta rekordliela platība, kas rezultējas palielinātā kopražas ievākumā, ASV prognozē labāku ražu nekā gaidīts, turpretim Eiropā ziņo, ka kopražas būs mazāka nekā gaidīts, sausuma radīto apstākļu dēļ,"

mainīgās iepirkuma cenas paskaidro Elvis.

Skaidrāka bilde – augustā

Prognozēs pagaidām piesardzīgs ir arī viens no pieredzējušākajiem nozares pārzinātājiem – lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības LATRAPs valdes priekšsēdētājs Edgars Ruža. Sarunā ar "Latvijas Avīzi" viņš atzīst – ņemot vērā lietaino laiku, šobrīd būtu pārāgrī izteikt prognozes par ražu un graudu kvalitāti. Ziemas rapšu kulšana šobrīd ir pusceļā, un līdz šim nokultajos laukos ražība ir zemāka, nekā bija prognozēts. Ilgstošais sausums ir atstājis iespaidu.

Ruža arī atgādina, ka pēc salīdzinoši labiem rudens sējas apstākļiem un maigās ziemas ziemāju graudaugu lauki lielākajā daļā Latvijas viesla lielu optimismu un cerības. Jau tika prognozētas rekordražas gan kviešiem, gan rapšiem. Tomēr pavasaris daudzviet ieviesa korekci-

jas ar ilgstošu sausumu. Jūnija vidū, pēc sējumu apdrošināšanas vērtējuma, dažos Zemgales reģionos jau bija iestājies katastrofāls sausums, kas, bezlietus periodam turpinoties, radītu būtiskus ražas zudumus. Jūnija vidus lietusgāzes mitruma situāciju gan uzlaboja, gan sarežģīja, jo lietusgāzes ar milzīgām vēja brāzmām daudzviet labību sagāza veldrē.

"Saveldrēto lauku novākšanas process ir daudz laikietilpīgāks, tehniski sarežģītāks un dārgāks ar lielu iespējamību, ka ne visu būs iespējams novākt. Atkarībā no laika apstākļiem novākšanas laikā iespējams, ka šajos laukos graudu kvalitāte būs ļoti zema. Jūlija vidus spēcīgā krusa daudzus laukos ir iznīcinājusi rapšus līdz pat 90%, spēcīgi izpostīti arī ziemas kviešu sējumi. Par reālo situāciju gan ražas apjomā, gan kvalitātē varēs spriest augusta sākumā, kad sāksies kviešu kulšana," rezumē kooperatīva vadītājs.

Veldres laukiem – īpašu tehnoloģiju

Nozares ministrijā uzskata, ka ražas prognozes gan ziemajiem, gan vasarajiem ir optimistiskas, lai gan bažas rada krusas, lietus un stiprā vēja radītie postījumi Zemgalē. Atsevišķi postījumi ir arī citviet, bet tie vairāk lokāli un nav tik masveidīgi. Zempkopības ministrijas Lauksaimniecības departamentā informē, ka šobrīd aina ar veldri ir dažāda, jo katram saimniekam ir atšķirīgs saimniekošanas veids.

Šogad veldre īpaši pastiprini zemnieku iecienīto ziemas kviešu šķirni 'Skagen', ko raksturo augsts ražas potenciāls un laba graudu kvalitāte. Viens no masveidīgās veldres iemesliem varētu būt, ka augu mēslošana un augšanas regulatoru izmantošana nav bijusi sabalansēta. Iespējams, savu ietekmi atstāja arī salnas maijā – zemnieki pa dienu smidzināja augšanas regulatoru, taču tas nakts sal-

nu ietekmē kaut kādā mērā nenostādāja.

Patlaban pastāv ļoti liela iespējamība, ka saveldrētie sējumi var sākt dīgt (īpaši rudzi) un nokulto graudu kvalitāte būs ļoti zema. Lai neciestu ražas kvalitāte, iespējams, zemniekiem ražas novākšana jāveic dalīti, no sākuma nokļūst nesaveldrētās lauka daļas, kuras būtu ar augstu kvalitāti, un pēc tam vācot saveldrētās daļas. Tā iesaka ministrijā, vienlaikus norādot, ka tas viss, protams, apgrūrina novākšanas procesu un sadārdzina arī produkcijas pašizmaksu.

Rapši padevušies viduvēji

ZM Lauksaimniecības departamenta aplēses liecina, ka šobrīd visaktīvāk norit ziemas rapšu novākšanas darbi, īpaši Zemgalē. Diemžēl agrākajās ziemas rapšu šķirnēs, kuras bija jau sasniegušas ražas novākšanas gatavību, krusa paspēja "izkult" pat 70–80% ražas. Pirms krusas no rapša laukiem kūla 4–4,5 t/ha, bet pēc – tikai aptuveni 2 t/ha vai vietām vēl mazāk. Dažviet konstatēti arī graudu zudumi, ko krusa izsitusi no vārpām.

Šogad neierasti ātri tika sāka ziemas miežu novākšana, dažviet tā jau sākās 6. jūlijā. Pēc provizoriskām aplēsēm, vidējā ziemas miežu raža šogad varētu būt ap 5–6 t/ha. Atsevišķās saimniecībās Zemgalē ir sāka arī agrīno ziemas kviešu novākšana, bet masveida novākšana, visticamāk, sāksies tuvākajās dienās.

"Šobrīd vēl neko nevar spriest par ražas kvalitāti, jo viss būs atkarīgs no tā, kāds laiks būs graudaugu masveida novākšanas laikā. Pašlaik labība vēl gatavojas. Ja veldrē sakrīt šajos laukos tieši kulšanas laikā augustā būs lietains, saveldrētajās vietās gaidāmi lieli ražas zudumi, nemaz nerunājot par kvalitāti," rezumē ministrijā.

10 lielākie vasaras kviešu audzētāji*

	Saimniecība	Vasaras kvieši, ha
1.	SIA "Artis JP" Priekules nov. Gramzdas pag., Kuldīgas nov. Gudnieku pag. un Ventspils nov. Zīru pag.	1010,09
2.	SIA "Uzvara-lauks" Bauskas nov. Gailīšu pag.	893,20
3.	ZS "Kalveres" Ventspils nov. Užavas pag.	769,84
4.	ZS "Siecīņi" Nīcas nov. Nīcas pag.	605,42
5.	ZS "Rožnieki" Ventspils nov. Zīru pag.	543,87
6.	SIA "Agrofirma Jelgava" Dobeles nov. Bērzes pag.	490,06
7.	ZS "Kotiņi" Viļakas nov. Šķilbēnu pag.	489,46
8.	SIA "Grīnis" Limbažu nov. Katvaru pag.	437,11
9.	KS "Aizkraukle-A" Aizkraukles nov. Aizkraukles pag.	431,59
10.	SIA "Rikava Agro" Rēzeknes nov. Stružānu pag.	365,58

10 lielākie ziemas kviešu audzētāji

	Saimniecība	Ziemas kvieši, ha
1.	SIA "Uzvara-lauks" Bauskas nov. Gailīšu pag.	3 524,64
2.	SIA "Ingleby Dobeles Agro" Dobeles nov. Krimūnu pag.	2 886,31
3.	ZS "Sējas" Rundāles nov. Viesturu pag.	2 268,60
4.	SIA "Lielvirca Agro" Jelgavas nov. Platones pag.	2 047,22
5.	SIA "PS Līdums" Bauskas nov. Īslīces pag.	1 825,62
6.	SIA "Tand Ukri" Auces nov. Bēnes pag.	1 663,28
7.	ZS "Vilciņi-1" Jelgavas nov. Zaļenieku pag.	1 641,91
8.	SIA "Delagri" Jelgavas nov. Glūdas pag.	1 544,00
9.	ZS "Vaicuļevas" Krāslavas nov. Indras pag.	1 540,77
10.	SIA "Agrofirma Lobe" Ogres nov. Lauberes pag.	1,474,07

10 lielākie rudzu audzētāji

	Saimniecība	Rudzi, ha
1.	SIA "Ingleby Dobeles Agro", Naudītes pag.	383,68
2.	SIA "Klagati", Saldus nov. Kursiņu pag.	354,40
3.	SIA "Tēraudiņi", Alojas nov. Alojas pag.	349,03
4.	ZS "Rožkalni", Smiltēnes nov. Smiltēnes pag.	340,44
5.	SIA "ZS Veģi", Sējas nov.	289,04
6.	ZS "Pauļuki", Olaines nov. Olaines pag.	268,53
7.	SIA "Lauku Agro", Dobeles nov. Jaunbērzes pag.	244,08
8.	SIA "Kalnzaķi", Krimuldas nov. Krimuldas pag.	241,77
9.	SIA "Vāle 1", Beverīnas nov. Trikātas pag.	228,61
10.	SIA "GL Rožkalni", Limbažu nov. Umurgas pag.	221,38

* 2019. g. sezonas dati. Avots: LAD